

HISTOPATOLOGICKÉ A CYTOLOGICKÉ VYŠETŘENÍ U DROBNÝCH SAVCŮ- MOŽNOSTI A LIMITY

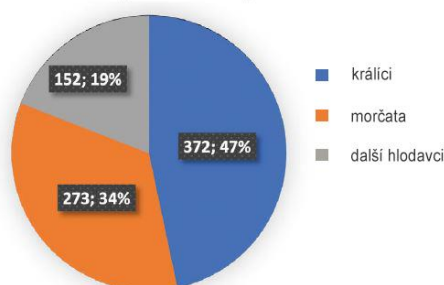

Zdroj: Envato Elements

Drobní savci se v poslední době stali nejoblíbenějším domácím mazlíčkem. Stoupá také ochota majitelů vyhledat veterinární pomoc v případě jejich onemocnění. Následkem je větší množství vzorků těchto zvířat, doručených do laboratoře.

V roce 2020 vyšetřil Laboklin 797 histopatologických vzorků od drobných savců. Většina vzorků byla od králíků, těsně je následovali morčata (graf 1).

Vzorky drobných savců 2020

Pod pojmem hlodavci bylo zařazeno ještě několik dalších druhů zvířat: potkani (n=85; 10,7 %), křečci (n=26; 3,3 %), pískomilové (n=12; 1,5 %), činčily (n=11; 1,4 %), osmáci

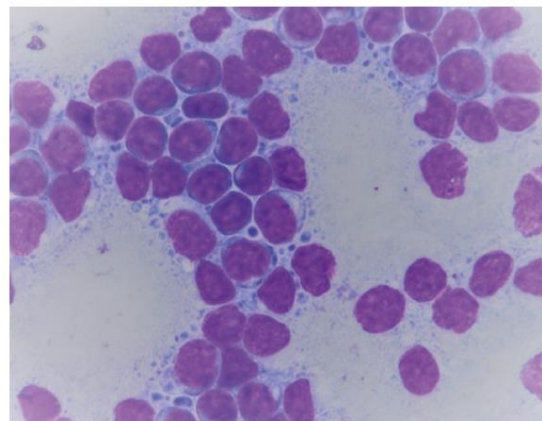
degu (n=8; 1,0 %), myši (n=6; 0,6 %), veverky (n=3; 0,4 %) a jeden svišť horský (0,1 %). Do této statistiky nebyly zařazeny vzorky od fretek (n=77) a ježků (n=58).

V tomto článku budeme probírat možnosti kdy a za jakých okolností jsou některá vyšetření smysluplná a kde jsou možné hranice vyšetření.

Cytologie

Cytologické vyšetření stanovuje diagnózu na základě mikroskopického vyšetření jednotlivých buněk. Vhodným materiálem pro vyšetření jsou tenkojehelné aspiráty (FNA). Tyto mohou pocházet z novotvarů nebo z orgánů. Dále jsou k tomuto vyšetření vhodné otiskové preparáty, např. z otevřených ran nebo z krust. Výpotky z tělních dutin vyšetřujeme na buněčnost, typ buněk a na přítomnost původců nemocí.

Speciální barvení je také možné. To se využívá například k průkazu původců. Pomocí barvení Ziehl-Neelsenem (ZN) detekujeme tyčky odolné ke kyselinám (např. mykobakterie). PAS reakce (Periodic acid-Schiff reaction) slouží mimo jiné k průkazu hub/spor. Barvení berlínskou modří umožňuje odlišení hemosiderinu od ostatních pigmentů.

Obrázek 2: morče, FNA mízní uzliny, lymfom

Výhody

Cytologie představuje *mikroinvazivní* zákrok do organismu. Jelikož jsou drobní savci ve vztahu k narkóze a chirurgickým zákrokům často citlivější než jiná domácí zvířata, měla by mít v některých případech cytologie přednost před exstirpací. Jedná se o *jednoduché* vyšetření s *rychlým* výsledkem.

Za pomoci tohoto vyšetření je v mnoha případech možné rozlišit mezi zánětlivým a tumorózním procesem (obrázek 2).

Nevýhody/omezení

Cytologický nález je diagnostický pouze v případě *pozitivního nálezu*. To znamená, že diagnózu tumoru můžeme stanovit pouze v případě, že jsou v preparátu přítomné nádorové buňky. Pokud nejsou v preparátu přítomny nádorové buňky, není možné definitivně vyloučit nádorový proces. Pro stanovení diagnózy jsou navíc velmi důležitá anamnestická data. Právě u cytologie, která je založena na vyšetření

jednotlivých buněk je často zásadní údaj o *místu odběru*, klinickém obrazu pacienta a informace o předcházející terapii. Dále je pro stanovení diagnózy nezbytné, aby vzorek obsahoval dostatek *buněk*. To může být v některých případech složité, např. u cystických novotvarů nebo pokud se jedná o nádor, který exfoliuje málo buněk, z důvodu jejich velké kohezivitu. Diagnózu stěžují také preparáty s krycími sklíčky nebo s lepící páskou (nedostatečné obarvení buněk, tvorba vzduchových bublin). Příliš „tlusté“ nátěry také stěžují diagnostiku, v takových nátěrech není možné posoudit jednotlivé buňky. Buňky jsou často poškozené kvůli nedostatečné fixaci na vzduchu.

Patohistologie

Na rozdíl od cytologie dochází při histologickém vyšetření k vyšetření tkáně fixované formalinem. Můžeme proto zhodnotit stavbu tkáně (regulérně specifický pro danou tkáň nebo autogenní růst v případě neoplazie). Na histologické vyšetření se mohou posílat novotvary, biopáty nebo vzorky orgánů (obrázek 3 a 4).

Obrázek 3: osmák degu: končetina s novotvarem: sarkom

Obrázek 4: morče: kutánní epiteliotropní lymfom
zdroj: praxe malých zvířat Dr. Gerit Raila, Nuthetal/Bergholz-Rehrbrücke

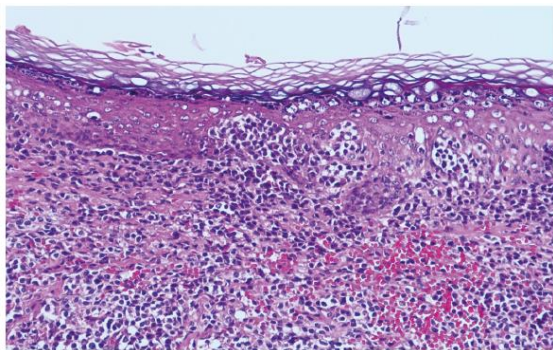
Výhody

Můžeme zhodnotit, jestli se jedná o *zánětlivý proces* nebo o *nádorový proces*. V případě novotvaru můžeme u tohoto vyšetření zjistit také zda byl odebrán celý novotvar, tzn. *okraje odběru jsou čisté* (bez přítomnosti nádorových buněk).

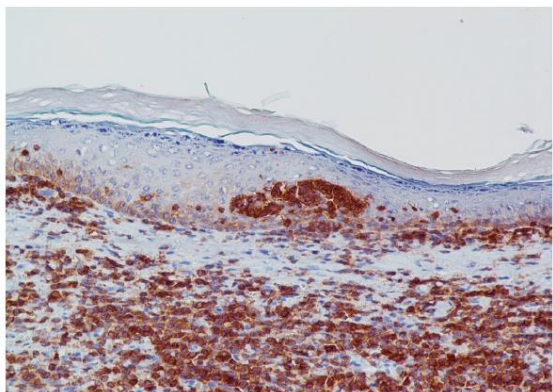
Posouzení kožních biopátů nabývá na důležitosti i u malých savců. Patohistologie je v některých případech jediným možným vyšetřením poskytujícím *definitivní diagnózu* u sebadenitidy králíků. Pouze toto vyšetření je schopné říci, zda jsou v preparátu přítomné mazové žlázy. K objasnění přítomnosti infekčního původce nemoci můžeme také u patohistologického vyšetření provádět množství *speciálních barvení*, např. PAS reakce, Ziehl-Neelsenovo barvení, Warthin-Starry (WS) barvení (průkaz

spirochet, např. *Treponema paraluis-cuniculi*) a mnoho dalšího. Imunohistologické vyšetření, které se mezitím stalo standardním vyšetřením u psa a kočky se etablovalo v některých oblastech také u drobných savců. Laboklin má validaci pro vyšetření markerů lymfocytů CD3 (T-lymfocyty) a CD79α (B-lymfocyty) u morčat, králíků a fretek (obr. 5a a b). U všech 3 uvedených druhů je lymfom relativně častá diagnóza. Pomocí imunohistologie jsme schopni další diferenciaci mezi B- a T-lymfomem.

Obrázek 5a: morče: kůže: epiteliotropní T-lymfom, barvení HE

Obrázek 5b: morče, kůže, epiteliotropní T-lymfom-
imunohistologie s pozitivní reakcí CD3- marker T-
lymfomu

Nevýhody/omezení

Stejně jako u cytologie je i u histopatologie k posouzení zaslání vzorku důležitá anamnéza, tzn. místo odběru vzorku, klinický obraz pacienta a případné předchozí terapie. Dále je důležitá okamžitá fixace vzorku (4 %, neutrální vodný roztok formaldehydu = 10 % formalín). Pokud k tomuto nedojde nebo jen v nedostatečné míře, nastává v tkáni autolýza, která omezuje vypovídací schopnost histopatologického vyšetření. Nevýhodou mohou být také tvorby artefaktů, např. artefakty vzniklé mrazem nebo horkem při termochirurgii. Na vyšetření je potřeba zasílat vzorky z reprezentativních lokalizací. Vzorky nesmí být moc malé, aby bylo možné posoudit strukturu tkáně. Především u kožních biopsií by neměl být průměr menší než cca 0,4 cm, pokud to dovolí lokalizace a zvířecí druh (jinak je možný alternativní druh odběru, např. „shave biopsy“). Omezení vznikají také v případě, že je primární proces (tumor) zakryt sekundární lézí, např. zánětem.

Shrnutí

Cytologie a histopatologie umožňují v mnoha případech stanovení diagnózy. Tumory mohou být ohraničené zánětem. V případě neoplazie je možné stanovit dignitu a histologickým vyšetřením posléze „čistotu“ okrajů rány. U určité části případů jsme schopni určit i etiologické agens onemocnění, jako např. u RHD (králíčí mor) nebo u myxomatózy. Speciální barvení nám umožňují detekci infekčních agens.